

TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG TRẢI NGHIỆM TRONG DẠY HỌC MÔN LỊCH SỬ VÀ ĐỊA LÍ LỚP 4 CỦA CHƯƠNG TRÌNH PHỔ THÔNG 2018

Lê Thúy Mai

Trường Đại học Thủ đô Hà Nội

Tóm tắt: Trong bối cảnh đổi mới toàn diện giáo dục hiện nay, câu danh ngôn “Tôi nghe tôi quên. Tôi nhìn tôi nhớ. Tôi làm tôi hiểu.” của Benjamin Franklin vẫn còn nguyên giá trị. Việc cho học sinh được tự khám phá và trải nghiệm sẽ giúp các em hiểu sâu kiến thức môn học, từ đó khơi gợi thêm những tình cảm, niềm đam mê của các em với môn học đó. Tuy nhiên, không phải tất cả giáo viên ở trường tiểu học đều nhận thức đầy đủ về hoạt động trải nghiệm. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi làm rõ vai trò của tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn Lịch sử và Địa lí, từ đó đưa ra quy trình và một số biện pháp tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn Lịch sử và Địa lí lớp 4 của chương trình phổ thông 2018 nhằm giúp cho dạy học môn học này có được kết quả và chất lượng mong muốn.

Từ khóa: Chương trình phổ thông 2018, dạy học, hoạt động trải nghiệm, lịch sử và địa lí, lớp 4.

Nhận bài ngày 19.11.2023; gửi phản biện, chỉnh sửa và duyệt đăng ngày 26.12.2023

Liên hệ tác giả: Lê Thúy Mai; Email: ltmai@daihocthudo.edu.vn

1. MỞ BÀI

Trong xu thế hiện nay, học tập trải nghiệm đang được nhiều quốc gia trên thế giới sử dụng và đem lại hiệu quả cao. Học tập trải nghiệm rèn luyện cho học sinh (HS) nhiều phẩm chất, năng lực cần thiết phù hợp với mục tiêu đổi mới giáo dục từ trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực, phẩm chất người học. Đặc biệt, với môn Lịch sử và Địa lí, tổ chức học tập trải nghiệm giúp giờ học không còn khô khan, nặng nề, nhàm chán đối với HS, các em được tìm tòi, khám phá những tri thức lịch sử và địa lí, hình thành ở các em thái độ và động cơ học tập đúng đắn, góp phần nâng cao chất lượng học tập bộ môn. Tuy nhiên, thực tế dạy học ở trường Tiểu học hiện nay, hoạt động trải nghiệm (HĐTN) còn là một hình thức giáo dục khá mới, gây khó khăn cho giáo viên (GV) trong quá trình xây dựng nội dung và lựa chọn hình thức tổ chức thực hiện. Trong phạm vi bài viết này, chúng tôi làm rõ vai trò của tổ chức HĐTN trong dạy học môn Lịch sử và Địa lí; từ đó đưa ra quy trình và một số biện pháp tổ chức HĐTN trong dạy học môn Lịch sử và Địa lí lớp 4 của chương trình phổ thông 2018.

2. NỘI DUNG

2.1. Vai trò của việc tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn Lịch sử và Địa lí lớp 4 của chương trình phổ thông 2018

Trong những năm gần đây, tổ chức trải nghiệm trong dạy học Lịch sử và Địa lí là một hướng đi khá mới lạ. Đây là một trong những hình thức dạy học hướng HS tích cực phát triển nhận thức của bản thân cũng như giúp các em tự khám phá được các kỹ năng và năng lực của bản thân mình. HS có thể vận dụng những kiến thức Lịch sử và Địa lí đã được học qua sách vở, qua trải nghiệm học tập cũng như qua các nguồn khác để giải quyết các vấn đề trong thực tiễn. Với những đặc điểm như vậy, việc tổ chức HĐTN sẽ mang lại hiệu quả cao trong dạy học Lịch sử và Địa lí lớp 4.

Thứ nhất, tổ chức HĐTN trong môn Lịch sử và Địa lí giúp giờ học trở nên cụ thể, phong phú và sinh động hơn. Đồng thời, tạo điều kiện để HS được rèn luyện kỹ năng đặc thù của môn học, từ đó góp phần bồi dưỡng cho HS tinh thần chủ động, ý thức tự giác, say mê môn học, có trách nhiệm trong học tập cũng như cuộc sống.

Thứ hai, tổ chức HĐTN trong môn Lịch sử và Địa lí giúp HS phát triển khả năng tư duy, quan sát, tìm tòi, khám phá. Vì luôn gắn liền với thực tiễn nên tổ chức HĐTN giúp HS phát huy tinh thần đoàn kết, gắn bó nhau trong học tập. Tổ chức HĐTN cũng giúp HS có nhiều cơ hội tìm kiếm tài liệu, tiếp xúc chuyên gia và các nhân chứng lịch sử. Điều đó góp phần đáng kể vào việc hình thành cho HS các năng lực giao tiếp, hợp tác và tư duy sáng tạo.

Thứ ba, tổ chức HĐTN còn góp phần tạo nên biểu tượng chân thực, khách quan về quá khứ. Trong dạy học Lịch sử và Địa lí, việc tạo biểu tượng cho HS là yêu cầu cơ bản. Với những bài học thiên về chủ đề Lịch sử, những lời nói sinh động trong kể chuyện, tường thuật, miêu tả hay sử dụng các tư liệu tham khảo sẽ góp phần khôi phục, tái tạo các sự kiện lịch sử một cách sống động nhất. Lịch sử là những sự kiện, hiện tượng đã diễn ra trong quá khứ, không lặp lại nữa, kể cả GV có trình bày miệng hay và hấp dẫn cũng không thể đem lại một hình ảnh cụ thể, đầy đủ, chi tiết về quá khứ. Do vậy, tổ chức HĐTN trong dạy học môn Lịch sử và Địa lí là biện pháp quan trọng để giúp HS hình thành khái niệm, hiểu được bản chất và những mối liên hệ bên trong của sự kiện lịch sử, kiến thức địa lí từ đơn giản đến phức tạp [3]. Tổ chức HĐTN sẽ gắn kiến thức lịch sử và địa lí trong sách vở với thực tiễn, làm cho kiến thức lịch sử và địa lí gần gũi, dễ nhớ, dễ hiểu; giúp HS khắc sâu, nhớ lâu kiến thức lịch sử, hình thành các mối liên hệ giữa không gian với nhân vật, không gian và thời gian, lịch sử với địa lí...

Thứ tư, tổ chức HĐTN trong dạy học Lịch sử và Địa lí còn góp phần giáo dục tư tưởng, tình cảm cho HS, giúp HS thêm yêu quê hương, đất nước và con người. Thông qua trải nghiệm, HS sẽ được giáo dục lòng biết ơn với những người có công lớn trong sự nghiệp đấu tranh và bảo vệ Tổ quốc; giúp HS tăng cường sự hiểu biết, tiếp thu những giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc và của nhân loại; biết giữ gìn và phát huy những di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh của quê hương. Điều đó cũng góp phần hình thành những phẩm chất sống yêu thương, tự chủ và trách nhiệm,... cho HS.

Như vậy, HS chính là trung tâm của hình thức dạy học trong tổ chức HĐTN trong dạy học môn Lịch sử và Địa lí. HS được tham gia vào quá trình thực hiện, được thực hành quan sát, phân tích, thảo luận để hình thành những tri thức mới. Không chỉ thế, HS có thể biến những kiến thức được lĩnh hội qua các HĐTN thực tế thành những hành trang kinh nghiệm cho bản thân trong thực tiễn. Mỗi HĐTN đều gắn với thực tiễn cuộc sống và tiềm ẩn trong đó một năng lực, kỹ năng nào đó mà bản thân HS là người khám phá, tìm tòi và tổng hợp để biến những kỹ năng đó thành những kỹ năng của cá nhân mình.

2.2. Quy trình tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn Lịch sử và Địa lí lớp 4 của chương trình phổ thông 2018

Xuất phát từ yêu cầu đổi mới phương pháp dạy học theo định hướng phát triển năng lực, chúng tôi tiếp thu quan điểm của các nhà giáo dục cũng như căn cứ vào đặc thù môn Lịch sử và Địa lí lớp 4 của chương trình phổ thông 2018 đề xuất quy trình tổ chức HĐTN như sau:



Sơ đồ quy trình tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học Lịch sử và Địa lí lớp 4

- Bước 1: Khám phá kiến thức

Trong bước này, GV sẽ định hướng để HS khám phá tri thức qua sách vở, sưu tầm các tư liệu từ nhiều nguồn khác nhau. Ngoài ra, GV có thể truyền đạt cho HS những kiến thức cơ bản để HS có kiến thức nền, có thể tham gia những trải nghiệm được tổ chức trong giờ học.

Công việc của HS là lắng nghe GV hướng dẫn và tiếp nhận nhiệm vụ trải nghiệm. Sau đó, nêu ra những ý kiến với GV (nếu có) để được giải đáp trước khi tiến hành các HĐTN.

- Bước 2: Trải nghiệm

Tiến hành trải nghiệm: sau khi đã hiểu rõ nhiệm vụ ở bước 1, HS sẽ tiến hành thực hiện nhiệm vụ được giao ở bước 2. Trên cơ sở thu thập tài liệu, thông tin từ vốn kiến thức, kinh nghiệm của bản thân hay học hỏi từ thầy cô, bạn bè, HS tiến hành tưởng tượng, tri giác để xử lí các thông tin,... Trải nghiệm có thể được tổ chức cho HS thông qua một bộ câu hỏi trắc nghiệm, trò chơi Lịch sử, cuộc thi hoặc tham quan dã ngoại liên quan đến nội dung học tập [3].

Thảo luận, chia sẻ: sau khi trải nghiệm, HS sẽ suy nghĩ để đưa ra những nhận định của mình về vấn đề đó. Các em cơ hội chia sẻ với GV và các bạn để rèn luyện kỹ năng giao tiếp của mình. Ở bước này, dưới vai trò là người hướng dẫn, GV khích lệ, động viên HS trải nghiệm để phát huy tính sáng tạo của các em.

- Bước 3: Hình thành tri thức mới

Ở bước này, GV tổ chức cho HS nhận xét, phân tích, đánh giá những kết quả thu được ở bước 2. Trên cơ sở quan sát, đối chiếu kết quả của cá nhân mình với các thành viên khác trong lớp hoặc sản phẩm của nhóm mình với nhóm bạn, GV gợi mở để HS tự rút ra kiến thức mới.

- Bước 4: Vận dụng thực tiễn

Với những tri thức tiếp thu được từ quá trình trải nghiệm, HS sẽ vận dụng để giải quyết các vấn đề gắn liền với thực tiễn. Trong bước này, HS tự đánh giá kết quả học tập, mức độ hoàn thiện sản phẩm để có điều chỉnh phù hợp với cá nhân mình.

2.3. Một số biện pháp tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học Lịch sử và Địa lí lớp 4 của chương trình phổ thông 2018

2.3.1. Trải nghiệm thông qua đóng vai

Khi tham gia hoạt động đóng vai, HS được trao đổi, thể hiện tài năng của mình trước đám đông, được hòa mình vào không khí sôi nổi, thoải mái, thân thiện của lớp học. Hoạt động đóng vai trong dạy học Lịch sử và Địa lí cũng giúp HS được sống cùng quá khứ.

Để tổ chức cho HS trải nghiệm thông qua đóng vai, GV có thể thực hiện theo quy trình như sau:

Bước 1: Nêu mục đích, nhiệm vụ đóng vai.

Bước 2: Tổ chức cho HS chuẩn bị đóng vai.

Bước 3: Tổ chức cho HS đóng vai.

Bước 4: Tổ chức HS trao đổi, thảo luận sau khi đóng vai.

Bước 5: Nhận xét, đánh giá và chốt kiến thức.

Ví dụ: Khi dạy Bài 12 “Thăng Long Hà Nội” (*Sách giáo khoa Lịch sử và Địa lí lớp 4, bộ sách Kết nối tri thức với cuộc sống*), GV có thể tổ chức cho HS trải nghiệm thông qua đóng vai nhân vật lịch sử bằng cách đưa ra tình huống cho HS: Hãy tưởng tượng em là một trong những quần thần kề cận với vua Lê Lợi, hãy kể lại quá trình có được thanh gươm báu, đến dùng gươm đánh tan quân nhà Minh và lí giải vì sao Hồ Tả Vọng bắt đầu mang tên là Hồ Gươm hay Hồ Hoàn Kiếm.

2.3.2. Trải nghiệm thông qua trò chơi học tập

Tổ chức trải nghiệm thông qua trò chơi học tập giúp HS được tương tác, trải nghiệm, khám phá và giải quyết vấn đề trong môi trường học tập vui vẻ. Trò chơi giúp các em tiếp thu tri thức lịch sử và địa lí một cách dễ dàng hơn, rèn luyện sự nhạy bén, tích cực, hợp tác nhóm và nâng cao vốn hiểu biết về lịch sử và địa lí. GV có thể thay đổi những kiến thức khô khan thành trò chơi sáng tạo để kích thích sự tò mò của HS.

Để tổ chức cho HS trải nghiệm thông qua trò chơi học tập, GV có thể thực hiện như sau:

Bước 1: Chuẩn bị trò chơi.

Bước 2: Phổ biến nội dung chơi và luật chơi.

Bước 3: Tổ chức trò chơi.

Bước 4: Tổng kết trò chơi.

Bước 5: Đánh giá.

Ví dụ: Tổ chức trải nghiệm thông qua trò chơi học tập khi dạy Bài 18 “Cố đô Huế” (*Sách giáo khoa Lịch sử và Địa lí lớp 4, bộ sách Kết nối tri thức với cuộc sống*). Trong nội dung 2: Kể chuyện lịch sử Cố đô Huế, GV tổ chức cho HS trải nghiệm thông qua trò chơi: Điền từ còn thiếu vào ô trống và kể lại cuộc phản công quân Pháp ở kinh thành Huế thông qua lược đồ. GV phổ biến nội dung chơi, luật chơi và chia nhóm. Nhóm nào hoàn thành đúng, nhanh và trình bày sinh động, sáng tạo cuộc phản công quân Pháp ở kinh thành Huế sẽ là đội giành chiến thắng. Mỗi nhóm có 5 phút thảo luận. Hết thời gian thảo luận, đại diện một số nhóm sẽ lên kể lại diễn biến cuộc phản công theo lược đồ đã gắn mũi tên. Các nhóm khác sẽ theo dõi để đưa ra ý kiến nhận xét. Sau cùng, GV đưa ra quan điểm của mình về cách làm việc, kết quả thảo luận và tuyên bố nhóm giành được chiến thắng ở trò chơi này.

Có thể thấy, HĐTN thông qua trò chơi học tập ở nội dung trên giúp HS năng động, tích cực hơn. Bên cạnh đó, HS còn tích lũy được kiến thức về vị tướng tài Tồn Thất Thuyết, nắm được diễn biến cuộc phản công quân Pháp tại kinh thành Huế.

2.3.3. Trải nghiệm thông qua giải quyết vấn đề

Trải nghiệm thông qua giải quyết vấn đề góp phần phát huy tính tích cực, chủ động, năng lực tư duy sáng tạo của HS trong dạy học Lịch sử và Địa lí lớp 4 ở Tiểu học.

Để tổ chức cho HS trải nghiệm thông qua giải quyết vấn đề, GV có thể thực hiện như sau:

Bước 1. Đặt vấn đề.

Bước 2. Giới thiệu tên HĐTN.

Bước 3. Tổ chức các HĐTN và giải quyết vấn đề.

Bước 4. Kết luận vấn đề, đánh giá HĐTN.

Trong quá trình tổ chức, GV cần lưu ý chỉ đóng vai trò là người dẫn dắt, định hướng nội dung học tập cho HS, tổ chức các hoạt động trải nghiệm phù hợp, đánh giá, nhận xét học sinh công bằng, khách quan.

Ví dụ: Tổ chức trải nghiệm thông qua giải quyết vấn đề khi dạy Bài 18 “Cố đô Huế” (*Sách giáo khoa Lịch sử và Địa lí lớp 4, bộ sách Kết nối tri thức với cuộc sống*).

Bước 1. Đặt vấn đề

GV cho HS xem đoạn video ngắn về kinh thành Huế, sau đó kết nối vào vấn đề: “Kinh thành Huế không chỉ là một di tích lịch sử rất nổi tiếng, mà còn là một trong những địa điểm du lịch hấp dẫn du khách khi tới Huế. Nơi đây được UNESCO công nhận là Di sản Văn hóa thế giới vào năm 1993. Vậy kinh thành Huế có gì đặc biệt? Vì sao nơi đây lại được UNESCO công nhận là Di sản văn hóa thế giới?”

Bước 2: Giới thiệu tên hoạt động trải nghiệm

GV giới thiệu tên của hoạt động trải nghiệm: *Triển lãm “Kinh thành Huế - vẻ đẹp vượt thời gian”*.

Bước 3. Tổ chức các hoạt động trải nghiệm và giải quyết vấn đề

GV tổ chức cho HS trải nghiệm thông qua buổi triển lãm.

Bước 4. Kết luận vấn đề, đánh giá hoạt động trải nghiệm

GV tổ chức cho HS nhận xét, đánh giá chéo sản phẩm của các nhóm. Sau đó, GV bổ sung, kết luận về hoạt động trải nghiệm. Từ đó, khẳng định lại vẻ đẹp của kinh thành Huế, hoàn toàn xứng đáng với giá trị mà UNESCO đã công nhận.

2.3.4. Trải nghiệm tại các di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh

Trải nghiệm tại các di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh sẽ tạo cơ hội để HS được khám phá, tìm tòi những kiến thức lịch sử và địa lí từ thực tế. Tổ chức trải nghiệm tại các di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh sẽ giúp HS thay đổi môi trường học tập để tiếp thu kiến thức một cách tự nhiên, tích cực và chủ động hơn. Với cách tổ chức này, GV có thể kết hợp linh hoạt phương pháp dạy học phù hợp với các trải nghiệm khác nhau để kích thích khả năng tìm tòi, sáng tạo, ham học hỏi của HS lớp 4.

Ngoài ra, khi trải nghiệm tại các di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh, HS có cơ hội giao lưu, sáng tạo, bộc lộ những khả năng vốn có của bản thân, từ đó đúc kết những kinh nghiệm thực tế cho mình để ứng dụng vào thực tiễn cuộc sống. Điều này còn góp phần bồi dưỡng những cảm xúc tích cực và tình yêu đối với quê hương, đất nước.

Để tổ chức cho HS trải nghiệm tại các di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh, GV có thể thực hiện như sau:

Bước 1: Chuẩn bị.

Ở bước này, GV cần có những chuẩn bị rất quan trọng như xác định chính xác mục tiêu bài học, lựa chọn địa điểm trải nghiệm, thời gian cụ thể phù hợp với nội dung bài học và điều kiện tổ chức. GV cần xây dựng kế hoạch cụ thể cho buổi trải nghiệm, giao nhiệm vụ và định hướng cho HS chuẩn bị, phổ biến nội dung và hình thức đánh giá của buổi trải nghiệm.

Bước 2: Tổ chức trải nghiệm.

Sau khi hoàn thành các công việc chuẩn bị, GV sẽ tiến hành tổ chức cho HS trải nghiệm tại các di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh. GV cần chú ý tổ chức trải nghiệm theo trình tự cụ thể như sau:

Giai đoạn thứ nhất: Nêu mục đích, ý nghĩa, nội quy của buổi trải nghiệm.

Giai đoạn thứ hai: Tổ chức trải nghiệm tại di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh.

Bước 3: Thảo luận và chia sẻ.

Khi hết thời gian trải nghiệm, HS sẽ tập trung tại vị trí ban đầu. GV tiến hành cho HS thảo luận để trả lời một số câu hỏi liên quan đến nội dung của bài học. Việc làm này tạo cơ hội để HS giải quyết vấn đề dựa vào việc vận dụng những kiến thức tích lũy được từ trải nghiệm trước đó. Bên cạnh đó, HS sẽ được giải đáp các thắc mắc của bản thân dựa trên việc trao đổi trực tiếp với hướng dẫn viên tại địa điểm trải nghiệm. Qua bước 3, GV có thể đánh giá sơ bộ kết quả làm việc của HS khi tổ chức trải nghiệm tại các di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh tại địa phương.

Bước 4: Tổng kết, đánh giá.

Việc đánh giá hoạt động tham quan có thể được tổ chức thành hai giai đoạn:

Giai đoạn thứ nhất: đánh giá sau khi trải nghiệm. Giai đoạn này được tổ chức ngay sau khi HS kết thúc trải nghiệm. GV có thể tổ chức các hoạt động nhỏ để HS chia sẻ những cảm xúc sau quá trình trải nghiệm, những tri thức HS đã ghi nhớ, sự kiện và nhân vật lịch sử mà HS có ấn tượng sâu sắc. Các câu hỏi nên dùng các từ ngữ dễ hiểu, gần gũi và phù hợp với trình độ nhận thức của HS. Ngoài đánh giá dựa vào việc HS chia sẻ, giáo viên nên tạo cơ hội để HS tự đánh giá bản thân và được đánh giá các bạn khác.

Giai đoạn thứ hai: đánh giá thông qua việc làm bài thu hoạch. GV khuyến khích HS tự viết ra những cảm nhận, suy nghĩ của bản thân về buổi trải nghiệm tại di tích lịch sử, danh lam thắng cảnh. Việc viết bài thu hoạch cũng giúp HS ôn lại cách viết một bài tập làm văn, nâng cao khả năng tư duy và ghi nhớ của HS.

Ví dụ: Khi dạy học Bài 13 “Văn Miếu Quốc Tử Giám” (*Sách giáo khoa Lịch sử và Địa Lí lớp 4, bộ sách Kết nối tri thức với cuộc sống*), GV có thể tổ chức cho HS trải nghiệm tại Văn Miếu - Quốc Tử Giám. HS sẽ được tham quan, trải nghiệm các địa điểm như Cổng Văn Miếu, Khuê Văn Các, Bia Tiến sĩ, Khu Đại Thành, Khu Thái Học,... Qua đó, HS biết được Văn Miếu là nơi thờ Khổng Tử và các học trò của ông, còn Quốc Tử Giám là nơi học tập của hoàng tử, con gia đình quý tộc, quan lại và những người giỏi trong nước. Qua buổi trải nghiệm, HS sẽ hiểu hơn về truyền thống hiếu học của dân tộc ta cũng nhưng có ý thức gìn giữ và phát huy giá trị của khu di tích Văn Miếu – Quốc Tử Giám.

2.3.5. Trải nghiệm tại các làng nghề truyền thống

Tổ chức cho HS trải nghiệm tại các làng nghề truyền thống là một hình thức tổ chức học tập thiết thực và ý nghĩa với HS. Các em có cơ hội được tìm hiểu về các làng nghề truyền thống nổi tiếng như: làng gốm Bát Tràng, làng lụa Vạn Phúc, làng chuồn chuồn tre Thạch Xá, làng nhạc cụ dân tộc Đào Xá,... Khi tham gia trải nghiệm, HS được tham quan, nghe giới thiệu về những giá trị văn hóa - nghệ thuật của làng nghề, HS được rèn luyện sự kiên nhẫn, khéo léo và bồi dưỡng thêm tình yêu đối với quê hương đất nước,... Không những thế, HS sẽ được tự tay làm ra những sản phẩm có thể mang về làm kỉ niệm sau chuyến đi [5].

Để tổ chức cho HS trải nghiệm tại các làng nghề truyền thống, GV có thể thực hiện như sau:

Bước 1: Chuẩn bị.

Bước 2: Tổ chức cho HS trải nghiệm.

Bước 3: Thảo luận và chia sẻ.

Bước 4: Tổng kết, đánh giá.

Ví dụ: Khi dạy học Bài 9 “Dân cư và hoạt động sản xuất ở vùng đồng bằng Bắc Bộ” (*Sách giáo khoa Lịch sử và Địa Lí lớp 4, Bộ sách Kết nối tri thức với cuộc sống*), GV có thể tổ chức cho HS trải nghiệm tại một số làng nghề như Làng gốm Bát Tràng, Làng lụa Vạn Phúc... để HS hiểu và mô tả được một số nghề thủ công truyền thống của người dân ở đồng bằng Bắc Bộ. Từ đó, HS có ý thức trân trọng và gìn giữ những sản phẩm thủ công truyền thống của đồng bằng Bắc Bộ.

2.3.6. Trải nghiệm tại các lễ hội văn hóa truyền thống

Lễ hội văn hóa truyền thống là sự thể hiện nét đẹp văn hóa tinh thần của dân tộc Việt Nam với truyền thống “uống nước nhớ nguồn, ăn quả nhớ kẻ trồng cây”. Mỗi lễ hội mang một nét tiêu biểu và có giá trị riêng về vật chất, tinh thần nhưng đều có đặc điểm chung là hướng về một đối tượng linh thiêng cần được tưởng nhớ, suy tôn. Khi được trải nghiệm tại các lễ hội văn hóa truyền thống, HS sẽ hiểu được những nét đẹp trong đời sống văn hóa tinh thần của cha ông ta thời xưa. Qua đó, các em thêm tự hào về truyền thống dân tộc cũng như thấy rõ trách nhiệm của bản thân trong việc gìn giữ và phát huy bản sắc văn hóa truyền thống...

Ví dụ: Khi dạy học Chủ đề Đồng Bằng Bắc Bộ (*Sách giáo khoa Lịch sử và Địa Lí lớp 4, Bộ sách Kết nối tri thức với cuộc sống*), GV có thể tổ chức cho HS trải nghiệm tại Lễ hội Thị Cầm được tổ chức mừng 8 tháng Giêng hàng năm tại phường Xuân Phương, quận Nam Từ Liêm, thành phố Hà Nội) lại có mặt tại đình làng để tham gia Hội kéo lửa, thổi cơm thi truyền thống. Hội kéo lửa, thổi cơm thi là lễ hội văn hóa dân gian đặc sắc của làng Thị Cầm với màn kéo lửa, giã gạo, thổi cơm thi vô cùng độc đáo. Hội thổi cơm thi Thị Cầm không chỉ là biểu tượng đẹp, đặc trưng của cư dân trồng lúa nước, mà còn gợi nhớ chiến công chống giặc, giữ nước hiên hách của cha ông ta.

3. KẾT LUẬN

Tổ chức HĐTN trong dạy học môn Lịch sử và Địa lí lớp 4 của chương trình phổ thông 2018 là hình thức dạy học phù hợp để HS bộc lộ tính tích cực, chủ động, sáng tạo trong quá trình chiếm lĩnh kiến thức. Trong hình thức dạy học này, HS vừa được tham gia học tập, vừa được trải nghiệm những kiến thức thực tế thông qua quá trình giảng dạy, hướng dẫn của GV.

Việc sử dụng các hình thức trải nghiệm trong dạy học môn Lịch sử và Địa lí không khó hình dung và khó sử dụng trong phạm vi dạy học ở trường tiểu học. Các hình thức này phù hợp với khả năng nhận thức và năng lực hình thành kiến thức của HS. Tuy nhiên, để HĐTN trong dạy học môn Lịch sử và Địa lí đạt kết quả tốt, GV cần không ngừng trau dồi kiến thức chuyên môn, sử dụng linh hoạt và sáng tạo các phương pháp, kỹ thuật dạy học. Chỉ có như vậy mới góp phần nâng cao chất lượng bộ môn, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể* ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo. Hà Nội.
2. Nguyễn Thị Liên (2016). *Tổ chức hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong nhà trường phổ thông*. Nxb. Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
3. Nguyễn Thị Thanh Thúy (2019). Một số biện pháp tổ chức hoạt động trải nghiệm cho học sinh trong dạy học Lịch sử bài nội khóa trên lớp. *Tạp chí Khoa học Trường Đại học Thủ đô Hà Nội*, số 30.
4. Phạm Hồng Tung (2020). *Hướng dẫn dạy học môn Lịch sử và Địa lí Tiểu học theo chương trình giáo dục phổ thông mới*. Nxb. Đại học Sư phạm, Hà Nội.
5. Nghiêm Đình Vỳ, Lê Thông (2018). *Dạy học phát triển năng lực môn Lịch sử và Địa lí Tiểu học*, Nxb. Đại học Sư phạm, Hà Nội.

ORGANIZING EXPERIENCE ACTIVITIES IN TEACHING HISTORY AND GEOGRAPHY GRADE 4 OF THE 2018 HIGH SCHOOL CURRICULUM

Abstract: *In the current context of comprehensive educational innovation, the quote "I listen, I forget. I look I remember. I do I understand" by Benjamin Franklin is still valid. Allowing students to explore and experience on their own will help them deeply understand subject knowledge, thereby arousing their emotions and passion for that subject. However, not all teachers in primary schools are fully aware of experiential activities. Within the scope of this article, we clarify the role of organizing experiential activities in teaching History and Geography, thereby providing a process and some measures for organizing experiential activities in teaching. History and Geography grade 4 of the 2018 high school curriculum to help teaching this subject achieve the desired results and quality.*

Keywords: *2018 high school program, teaching, experiential activities, history and geography, grade 4.*